

TÂRGNEAMȚENI ÎN BRIGĂZILE INTERNAȚIONALE DIN SPANIA (1936-1939)

*

RESIDENTS OF TARGU NEAMȚIN THE INTERNATIONAL BRIGADES FROM SPAIN (1936-1939)

*

RÉSIDENTS DE TARGU NEAMT DANS LES BRIGADES INTERNATIONALES D'ESPAGNE (1936-1939)

prof.dr. Emanuel BĂLAN¹

Rezumat: În perioada 1936-1939, istoria Spaniei a fost marcată de un război civil dintre forțele guvernamentale de stângă și cele ale opoziției naționaliste, cu implicații internaționale dacă avem în vedere susținerea celor două tabere. Guvernul republican a cerut ajutor Uniunii Sovietice, care, a început imediat trimiterea de armament și alimente. Internaționala a III-a a hotărât formarea unor unități de voluntari care să lupte alături de armata spaniolă împotriva trupelor naționaliste care avrau sprijinul miilor de voluntari trimiși de către Mussolini. Partidul Comunist din România (aflat în ilegalitate din 1924) a înființat la București, în toamna anului 1936, un Comitet de ajutorare a Spaniei republicane care funcționa pe lângă CC al PCdR. Numărul comuniștilor români participanți ca voluntari a fost estimat de către cercetători la 400 de luptători. Materialul de față se oprește asupra a trei dintre cei 400, originari din Târgu-Neamț, încercând un medalion biografic al acestora, doi trei ei murind pe câmpul de luptă, doar Constantin Câmpeanu supraviețuind cu o carieră în cadrul Securității după 1948.

Cuvinte cheie: războiul civil din Spania, comuniști, Siguranță, Securitate, PCR, Emil Schneiberg, Zigu Leibovici, Constantin Câmpeanu

*

Abstract: In the period 1936-1939, the history of Spain was marked by a civil war between the leftist government forces and those of the nationalist opposition, with international implications if we consider the support of the two camps. The republican government asked for help from the Soviet Union, which immediately began sending weapons and food. The Third International decided to form volunteer units to fight alongside the Spanish army against the Nationalist troops who had the support of the thousands of volunteers sent by Mussolini. The Communist Party of Romania (illegal since 1924) established in Bucharest, in the fall of 1936, a Committee to help Republican Spain that functioned alongside the CC of the PCdR. The number of Romanian communists participating as volunteers was estimated by researchers at 400 fighters. The present material focuses on three of the 400, originally from Târgu-Neamț, attempting a biographical medallion of them, two or three of them dying on the battlefield, only Constantin Câmpeanu surviving with a career within the Security after 1948.

Keywords: the civil war in Spain, communists, Siguranța, Securitate, PCR, Emil Schneiberg, Zigu Leibovici, Constantin Câmpeanu

*

Résumé: Dans la période 1936-1939, l'histoire de l'Espagne a été marquée par une guerre civile entre les forces gouvernementales de gauche et celles de l'opposition nationaliste, avec des

---

¹ Liceul „Vasile Conta” Târgu-Neamț.

implications internationales si l'on considère le soutien des deux camps. Le gouvernement républicain a demandé l'aide de l'Union soviétique, qui a immédiatement commencé à envoyer des armes et de la nourriture. La Troisième Internationale décide de former des unités de volontaires pour combattre aux côtés de l'armée espagnole contre les troupes nationalistes qui bénéficient du soutien des milliers de volontaires envoyés par Mussolini. Le Parti communiste de Roumanie (illégal depuis 1924) créa à Bucarest, à l'automne 1936, un Comité d'aide à l'Espagne républicaine qui fonctionnait aux côtés du CC du PCdR. Le nombre de communistes roumains participant en tant que volontaires a été estimé par les chercheurs à 400 combattants. Le présent matériel se concentre sur trois des 400, originaires de Târgu-Neamț, tentant d'en dresser un médaillon biographique, deux ou trois d'entre eux mourant sur le champ de bataille, seul Constantin Câmpeanu survivant avec une carrière au sein de la Sécurité après 1948.

Mots-clés: guerre civile en Espagne, communistes, Siguranță, Securitate, PCR, Emil Schneiberg, Zigu Leibovici, Constantin Câmpeanu

*

În perioada 1936-1939, istoria Spaniei a fost marcată de un război civil dintre forțele guvernamentale de stângă și cele ale opoziției naționaliste, cu implicații internaționale dacă avem în vedere susținerea celor două tabere. La 18 iulie 1936, are loc rebeliunea militară împotriva guvernului de stângă proaspăt ales prin alegerile din 16 februarie, alegeri castigate de Frontul Popular. Liderul rebelilor a fost generalul Jose Sanjurjo, condamnat la moarte pentru revolta militară eșuată din 1932, dar amnistiat în 1934 de către un guvern de dreapta. *Pronunciamento*-ul viza răsturnarea regimului de stângă, restabilirea ordinii și suprimarea reformelor sociale inițiate de coaliția de guvernare (vezi reîmpărțirea pământurilor agricole, participarea muncitorilor în structurile de conducere ale întreprinderilor sau laicizarea învățământului de stat). Revoltele, care urmăreau ocuparea unităților militare și a instituțiilor administrației publice, au fost în mare parte reprimare.

Cu toate acestea, datorită sprijinului militar primit din partea Italiei fasciste și a Germaniei naziste, rebelii au reușit să obțină succese notabile, reușind să se apropie de Madrid în lunile care au urmat. După declanșarea ostilităților, Juntei militare i s-au alăturat falangiștii (fasciștii spanioli) și monarhiștii, precum și o organizație militară care reprezenta interesele ofițerilor superiori dar și de către ierarhii Bisericii catolice, care își simțeau amenințate pozițiile și privilegiile sub o guvernare a Frontului Popular.

Guvernul republican a cerut ajutor Uniunii Sovietice, care, a început imediat trimiterea de armament și alimente. Internaționala a III-a a hotărât formarea unor unități de voluntari care să lupte alături de armata spaniolă împotriva trupelor naționaliste care aveau sprijinul miilor de voluntari trimiși de către Mussolini.

Centrul de recrutare al voluntarilor a fost stabilit la Paris² sub comanda unor lideri marcantă ai internaționalei comuniste: André Marty, Palmiro Togliatti, Luigi Longo sau Iosif Broz („Tito”). Nou-înființatele formațiuni paramilitare urmau să poarte denumirea de Brigăzi Internaționale (în fruntea lor a fost numit un fost spion

---

² Julián Casanova, *The Spanish Republic and Civil War*, Cambridge University Press, 2010, p. 222.

sovietic, Lazăr Stern, avându-l drept comisar politic pe André Marty), iar în rândul lor puteau intra și luptători neafiliați politic sau membri ai altor partide cu orientare antifascistă (socialiști, radical-socialiști, social democrați, etc.). O lună mai târziu s-a constituit și Statul Major al Brigăzilor Internaționale, căruia, în urma unui acord semnat între Comintern și Guvernul spaniol, i s-a fixat reședința la Albacete³.

Se estimează că circa 35.000 de voluntari (din care 57% membri ai partidelor comuniste) din 54 de țări (francezi, englezi, americani, polonezi, iugoslavi, germani, maghiari, cehi, români, etc.) au luptat în Brigăzile Internaționale până la sfârșitul războiului (octombrie 1936-aprilie 1939)⁴.

Partidul Comunist din România (aflat în ilegalitate din 1924) a înființat la București, în toamna anului 1936, un Comitet de ajutorare a Spaniei republicane care funcționa pe lângă CC al PCdR⁵. Această structură clandestină se ocupa de recrutarea și selecționarea voluntarilor, difuzarea unor materiale propagandistice favorabile *Cauzei* guvernului spaniol, strângerea de fonduri, procurarea actelor de călătorie, ajutorarea familiilor voluntarilor plecați în Spania, organizarea unor serbări prin intermediul cărora se puteau colecta bani și bunuri, etc. Comitetul era condus de către Ilie Pintilie iar acțiunile sale de recrutare s-au bucurat succes. Veteranii întorși din Spania au vehiculat după 23 august 1944, un număr de 500 de interbrigadiști români⁶. Cercetările recente de arhivă arată că acest număr este ușor exagerat, fiind vorba despre circa 400 de luptători.

Unii istorici au descris prezența luptătorilor internaționali ca fiind participarea la „ultimul război romantic al secolului al XX-lea”⁷, însă cei mai mulți voluntari au fost animați de convingerile lor antifasciste. Membrii PCdR erau trimiși în Spania ca urmare a „sarcinii de partid”, fiind și datorie de onoare. Mulți însă încercau să scape și de persecuția politică, fiind urmăriți, arestați și condamnați. Marea lor majoritatea împărtășeau aceleași idealuri ca majoritatea voluntarilor internaționali, lupta împotriva fascismului. Aceste idei sunt prezentate și în amintirile lui Petrea Nicolae, fost secretar al organizației UTCdR a Capitalei din 1936: „Am avut noi pe atunci războiul civil din Spania, am avut ca să spun așa greutăți în sensul că toți tinerii noștri voiau să se ducă în Spania, unii chiar fără să mai întrebe au fugit ca să lupte în Spania împotriva

---

³ Andrew Forrest, *The Spanish Civil War*, Routledge, London, 2000, pp. 94-95.

⁴ Bartolomé Bennassar, *Războiul civil din Spania*, trad. de Beatrice Stanciu, București, Editura All, 2009, p. 105.

⁵ Ion Babici, „Solidaritatea poporului român cu războiul național-revoluționar din Spania”, *Analele Institutului de Studii Istorice și Social-Politice de pe lângă CC al PCR*, nr. 4, 1966, pp. 101-102.

⁶ *Voluntarii libertății. Buletinul Asociației foștilor voluntari români din Armata republicană spaniolă*, nr. 2-3, martie-aprilie 1946, pp. 21-23. Petre Borilă, „Solidaritatea internațională cu cauza poporului spaniol”, în *Voluntarii români în Spania 1936-1939. Amintiri și documente*. Institutul de Studii Istorice și Social-Politice de pe lângă CC al PCR, Ed. Politică, București, 1971, p. 100.

⁷ Sebastia Hereros, „The International Brigades in the Spanish War 1936–1939: Flags and Symbols”, *Proceedings of the XIX Congress of Vexillology*, Flag Institute, Londra, 2001, p. 141.

fascismului. Mult am avut de luptă cu tinerii pentru că pur și simplu părăseau munca și toți cereau să plece în Spania, unii plecau fără să mai aibă aprobare”⁸.

Din totalul de 378 de voluntari identificați, au murit pe front sau în spitalele frontului 58 de interbrigadiști⁹.

Recent, cercetătorul Mihai Burcea, a publicat lucrarea *Luptând pentru o iluzie*, pe baza dosarelor personale de la Siguranță, astfel încât putem reconstitui traseul celor trei activiști din Târgu-Neamț care au activat în acestea brigăzi, doar unul supraviețuind conflictului, Constantin Câmpeanu, devenit după 1947, ofițer de securitate.

Cei trei târgnemțeni au plecat în Spania la „chemarea” organizației regionale PCdR din Iași condusă de celebrul ceferist, Ilie Pintilie. Conform informațiilor, cei trei cu vârste între 22 și 25 de ani, necăsătoriți debordau de elan revoluționar, plecarea lor nu a fost comunicată familiei din motive de siguranță, acțiunea fiind una clandestină. Cei de acasă, familia, știau despre ei din puținele scrisori trimise și din informațiile presei despre mersul războiului din Spania (ziarele de drapta, *Universul* sau *Curentul* sau de stânga, *Adevărul* sau *Dimineața*). Aceste ziare prezentau uneori situația de front în mod eronat, așa cum s-a întâmplat cu anunțurile eronate despre moartea pe câmpul de luptă a lui Zigmund Leibovici și Constantin Câmpeanu.

Unul dintre recrutorii voluntarilor era, studentul communist Emil Schneiberg din Târgu Neamț, care fusese desemnat de regional PCdR din Iași. Acesta le-a prezentat „tovarășilor” săi situația din Spania și apelul partidului adresat celor care doreau să lupte contra fascismului. Toți aceștia erau atent supravegheați de către autorități. Toți aceștia erau considerați de către organele statului „suspecți comuniști internabili”¹⁰ fiind mereu supravegheați prin filaj, interceptarea corespondenței sau folosirea unor informatori.

Zigmund Leibovici

Originar din Târgu-Neamț, născut la 12 noiembrie 1911, fiul lui Caiman și al Rașelei, era în 1936, student la drept la Iași și membru în celula de conducere a UTCdR din Târgu-Neamț, fiind coleg cu Emil Schneiberg. Prima lor arestare s-a produs în februarie 1932, fiind condamnați în mai același an la șase luni de închisoare pentru tipărirea și răspândirea în repetate rânduri a unor manifeste comuniste în orașul Târgu Neamț (delict care intra sub incidența articolului 11 din Legea „Mârzescu”). În urma recursului la Curtea de Apel Iași la 16 iulie 1932, li s-a scăzut o lună din pedeapsă fiind eliberați, considerându-se că pedeapsa a fost ispășită în timpul arestului. Eliberat, este încorporat în cadrul Regimentului 5 călărași pentru satisfacerea

---

⁸ Mihai Burcea, *Luptând pentru o iluzie*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2024, p. 482.

⁹ *Ibidem*, p. 332.

¹⁰ Conform acestei sintagme, de multe ori, aceștia erau arestați preventive de către Siguranță în preajma zilelor cu conotație pentru mișcarea de stânga, precum 1 mai sau 7 noiembrie sau, în caz de mobilizare armată, puteau fi reținuți și trimiși în lagăre.

stagiului militar, fiind lăsat la vatră cu gradul de soldat TR (1932-1933). Continuă să fie sub lupa Siguranței care îl reastează în iulie 1935, fiind judecat în libertate de către Consiliul de Război al Corpului 4 Armată din Iași. Leibovici era acuzat de confecționarea de șabloane cu lozinci comuniste în vederea aplicării lor pe diferite clădiri din Iași împreună cu prietenul și colegul de facultate Emil Schneiberg și alți studenți uteciști, (în acea perioadă, cei doi prieteni locuiau în Căminul studenților evrei din Iași). Deși era inculpat și se afla sub atenta supraveghere a Siguranței Târgu-Neamț, pe 11 octombrie 1936, părăsește localitatea natală sub motivul susținerii unui examen la facultate. Însă acesta pleacă la fratele său, Lazzaro Inchilovici, medic chirurg la un spital din Pavia, Italia și simpatizant al Partidului Fascist Italian¹¹.

În luna septembrie a aceluiși an, Leibovici solicitase Prefecturii Neamț eliberarea unui pașaport, cerere care ia-a gost refuzată din cauza cazierului acestuia. Totuși acesta părăsește țara și ajunge în Italia la fratele său. Inchilovici trimite la 20 octombrie o telegramă tatălui său prin care îl înștiința că fratele său a ajuns cu bine în Italia. Leibovici i-a spus tatălui că pleacă la studii la Paris, telegrama a fost interceptată de Siguranța din Târgu-Neamț, care află de fuga sa. Leibovici pleacă după câteva zile la Paris, în timp ce Inchilivoci trimite o nouă telegramă către părinții săi la 28 octombrie, în care le transmite că „Zigu” este bine și că i-a găsit o gazdă dar că este dezamăgit că fratele său este adept al comunismului: „Deși aș fi vrut să-l știu vindecăt de acele idei care nu știu ce o să-i mai aducă. Eu l-am rugat numai să fie liniștit acolo unde se duce pentru ca pe urmă să mai vie pe la mine. Din partea-mi am făcut tot ce mi-a fost posibil pentru a-l ajuta și cu multă plăcere”¹².

Leibovici ajunge la Paris în noiembrie și trimite o telegramă părinților în care le spune cât de bine a fost primit de fratele Lazzaro în Italia dar cât este de dezamăgit de opțiunea fratelui pentru fascism: „e mai fascist ca Mussolini”¹³. Trimite o nouă scrisoare în care spunea că nu are „pașaport de trecere” și nici o carte de lucru, fiind îngrijorat că putea fi prins și expulzat de către poliția franceză care făcea razii frecvente pentru a depista străinii aflați ilegal în Franța¹⁴. La Paris se afla în gazdă la Elvira Rodiguët, pe 40 Avenue Foch, Parc Saint Mour (Seine). Pentru a evita arestarea le comunică părinților că va pleca în „legiunea tehnică și administrativă spaniolă” care avea nevoie de oameni calificați iar când situația din Franța se va îmbunătăți legislative se va reîntoarce la Paris. Încercă astfel să-i liniștească oarecum pe părinți: „Vreau să cred că am făcut bine făcând acest pas și vreau ca D-vstră să înțelegeți seriozitatea lui și faptul că voi putea astfel să-mi aranjez situația. De altfel nu sunt singurul. Sunt sute de emigranți care fac același lucru în treacăt fie zis Lică s-a oferit și el la rândul lui pt. Abisinia, dar nu i s-a primit oferta din cauza slujbei ce are”¹⁵. Chiar dacă luase decizia de a pleca cu mult timp înainte, Leibovici nu vroia să-și facă părinții

---

¹¹ Mihai Burcea, *op. cit.*, p. 179.

¹² *Ibidem*, p. 180.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ *Ibidem*, p. 181.

¹⁵ *Ibidem*.

să suferă și mai mult, cu atât mai mult cu cât, în aprilie 1937, unele ziare românești publicau știrea morții sale. Știrea despre moartea acestuia era dezmințită de către „Capitala” în numărul său din 16 aprilie 1937, chiar pe prima sa pagină: „Ziarele reacționare publică între alte minciuni știrea că ași fi murit. În ciuda lor, sunt sănătos tun!”¹⁶.

Dezmințirea morții lui Leibovici este făcută și de către Iuju Schneiberg¹⁷, fratele lui Emil Schneiberg, care la 30 ianuarie 1937, trimitea o scrisoare din Paris familiei lui Leibovici, în care infirma moartea lui Zigu, care era „o fantezie a gazetelor românești”, fiind informat de către un invalid venit din Spania, că Zigmund trăiește, acesta verificând registrele cu străinii decedați. La 17 februarie 1937, Leibovici le scrie părinților că nu este mort precum scriau unele gazete românești și că este sănătos rugându-i să-i traducă în limba franceză și legalizeze toate diplomele de studii și să i le trimită la Paris¹⁸.

Leibovici a mai trimis părinților săi alte câteva scrisori în perioada 28 februarie-17 iulie 1937. În scrisoarea datată 4 iulie 1937 redă peisajul spaniol din localitatea în care se afla în refacere cu unitatea sa, fiind cazați într-o vilă și petrecându-și ziua citind, ascultând muzică la radio sau cântând la chitare. La final le comunică părinților că nu știa nimic despre Emil Schneiberg, pe care nu-l văzuse deloc în Spania. Deci, nu știa despre moartea acestuia în februarie în urma bătăliei de la Jarama¹⁹. Zigu Leibovici avea să moară la câteva săptămâni după scrierea acestei depeșe. Cel care s-a aflat în preajma sa în ultimele sale clipe a fost medical David Iancu²⁰. Acesta se afla detașat în prima linie cu Batalionului 1 din Brigada a 13-a Internațională „Ceapaev”, din subordinea Corpului 18 Armată. Așa l-a întâlnit pe Leibovici, batalionul fiind implicat în iulie 1937 în lupte grele în zona Brunete. În luptele pentru cucerirea castelului Romanillos, a fost grav rănit Leibovici. David Iancu, își amintește despre Leibovici că, în timpul încercuirii de la Brunete că, „fiind trimis cu o mitralieră să închidă o breșă făcută de inamic, a apărut această breșă până la sosirea unei subunități, care a respins atacul inamic. În cursul acestor lupte, el a fost rănit, dar a refuzat să fie

---

¹⁶ „Capitala”, an II, nr. 362, 16 aprilie 1937, p. 1.

¹⁷ Iuju Schneiberg, născut la 20 septembrie 1917, la Târgu-Neamț, fratele lui Emil Schneiberg. Decide să plece în Franța, în decembrie 1936, cu scopul de a trece în Spania și a se înrola în brigăzile internaționale. Moartea fratelui, în februarie 1937, îl determină să se întoarcă în țară în primăvara anului 1937, stabilindu-se la București la fratele său, avocatul Aurel Schneiberg. Revine la Paris în februarie 1939, iar în toamna aceluiași an, Consiliul de Miniștri îi retrace naționalitatea română pentru că a părăsit țara în mod clandestin, sustrăgându-se îndeplinirii „serviciului militar, sau altor îndatoriri în legătură cu apărarea națională” (Monitorul Oficial, partea I, nr. 270 din 21 noiembrie 1939).

¹⁸ Mihai Burcea, *op. cit.*, p. 183.

¹⁹ *Ibidem*, p. 183.

²⁰ **David Iancu**, tânăr UTCist, absolvent de medicină la Iași în 1936, avea un mic cabinet la Pașcani. În aprilie 1937, pleacă legal din țară pentru a se înrola voluntar ca medic Serviciul sanitar al Brigăzilor Internaționale. În vara anului 1937 se afla ca medic chirurg la Centrul de triaj al Corpului 18 Armată, respectiv pe frontul de la Brunete.

evacuate. Numai agravarea plăgii a impus evacuarea, dar la spitalul din Madrid unde a fost dus, cu tot tratamentul acordat, n-a mai putut fi salvat”²¹.

Organele de urmărire iau și ele act de moartea lui Leibovici, acestea organizând o descindere la domiciliul părinților acestuia la 7 octombrie 1937. După percheiziție și ridicarea unor probe, tatăl lui Zigu, Calman Leibovici²² este chemat la Comisariatul de Poliție unde dă o declarație în care confirm plecarea fiului său în Spania în 1936. Le spune anchetatorilor că, inițial, știa din cele scrise de fiul său că, este la studii la Paris. În cursul anului 1938 și 1939, Cabinetul 3 Instrucție de pe lângă Tribunalului Militar al Corpului 4 Armată din Iași și Chestura de Poliție Iași au cerut de mai multe ori arestarea și aducerea acuzaților Zigmund Leibovici și Emil Scheinberg în fața magistraților militari pentru a fi judecați în procesul aflat pe rol din 1935. La fiecare solicitare, Poliția Târgu-Neamț răspundea că cei doi au murit în Spania în cursul anului 1937.

Emil Schneiberg

Al treilea personaj al istoriei noastre, era născut la 10 septembrie 1913, ca fiul al lui Iancu și a Ghizelei, într-o familie cu șase copii, tatăl fiind proprietarul unei prăvălii. La începutul anilor '30, Schneiberg era liderul organizației locale a UTCdR din Târgu Neamț, organizație înființată împreună cu prietenul Zigmund Leibovici. La începutul lunii februarie 1932, cei doi împreună cu alți membrii UTCdR din oraș (elevul Tony Abramovici, meseriașii Ițic Osias, Vasile Sandu, Ion Blănaru, H. Goldenberg. și surorile Cecilia și Maria Herșcovici), au fost arestați și deferiți Tribunalului Neamț pentru a fi judecați și condamnați pentru „activitate subversivă”²³. În urma unei noi percheziții la domiciliul lui Schneiberg, Siguranța a găsit în scorbură a unui copac din grădina locuinței studentului, mai multe manifeste și un șapirograf²⁴. În urma instrumentării cazului, a reieșit că, la început activitatea acestora se rezuma la propagarea ideilor comuniste prin intermediul discuțiilor individuale cu muncitori și țărani. În vara anului 1931, sub camuflarea unui club sportiv „Victoria”, au atras noi adepți: Ițic Aron Osias, Haim Leib Goldenberg, Vasile Sandu, Dumitru Blănaru, Paulina și Toni Abramovici, Maria și Cecilia Herșcovici și Jeaneta Ianovici.

Pentru ca aceștia să nu se cunoască între ei, au fost împărțiți în patru nuclee care activau separat. Nucleul conducător era format din Emil Sneiberg, Paulina Abramovici și Dumitru Blănaru, având pe Osias ca om de legătură cu celelalte nuclee. La percheziții, s-au găsit asemenea manifeste și broșuri²⁵.

---

²¹ *Voluntari români în Spania. Amintiri și documente*, Editura Politică, București, 1971, p. 392.

²² Calman Leibovici avea o instrucție școlară primară (absolvise 4 clase) și era proprietarul unei geamgerii în Târgu Neamț.

²³ „Opinia”, nr. 7432, 9 februarie, p. 3.

²⁴ „Opinia”, nr. 7451, 1 martie 1932, p. 3

²⁵ „Universul”, an 49, nr. 45, 16 feb 1932, p. 6.

În mai 1932, în baza articolului 11 din „Legea Mârzescu”, instanța i-a condamnat la șase luni închisoare²⁶, însă în urma judecării recursului (16 iulie 1932), Curtea de Apel din Iași le-a scăzut o lună din pedeapsă, rămânând să execute restul de cinci luni²⁷. Eliberat își continua activitatea, fiind din nou arestat în decembrie 1933, de către Chestura Iași dar eliberat după câteva zile din lipsă de probe. În august 1935, este din nou arestat cu un grup de uteciști, printre care și Zigu Leibovici, fiind acuzați de tipărirea de manifeste comuniste, fiind acuzați de încălcări a Legii Mârzescu și judecați în libertate. După eliberare este încorporat la Regimentul 15 Infanterie Piatra Neamț, fiind lăsat la vată cu gradul de fruntaș TR, în octombrie 1936.

Schneiberg părăsește legal țara cu un pașaport eliberat în noiembrie 1936 de către Prefectura Poliției Capitalei. Fratele lui Emil, avocatul Aurel Schneiberg, și Basil Sepeanu (tatăl viitorului locotenent colonel de Securitate din anii '50, Tudor Sepeanu), fuseseră însărcinați (contra cost) de conducerea PCdR să se ocupe de procurarea pașapoartelor voluntarilor (pentru aceste servicii, cei doi avocați primeau substanțiale sume de bani). Ca și în cazul prietenului său, Zigmund Leibovici, Schneiberg nu le-a spus nimic părinților săi despre plecarea pe frontul din Spania, ci la sora sa de la Paris, Mara Roland, pentru a-și continua studiile de drept²⁸.

Despre situația acestuia, aflăm dintr-o scrisoare trimisă de către sora lui familiei în 7 iulie 1937, și descoperită de către Siguranță cu ocazia perchezițiilor din 7 octombrie 1937 la familia Schneiberg. Mara Roland le scria părinților să nu se simtă vinovați în legătura cu decizia luată de Emil despre care nici ea nu știa nimic, însă „era hotărât nimeni și nimic nu-l putea împiedica”²⁹.

În urma perchezițiilor, tatăl său Iancu Schneiberg, a făcut chemat la Comisariat pentru declarații, spunând că nu știe nimic despre fiul său.

Emil Schneiberg și-a pierdut viața în luptele de la Jarama. La începutul lunii februarie 1937, forțele naționaliste au declanșat o nouă ofensivă de cucerire a Madridului, atacând în sectorul Jarama. Participant la bătălie, Pavel Kleinman (șef al Direcției Generale a Miliției între 1949-1952 sub numele de Pavel Cristescu) cu batalionul Dimitrov, acesta își amintește de moartea lui Schneiberg: „La stânga noastră, era batalionul franco-belgian, în sânul căruia se găsea un singur român, tov. Schneiberg Emil, student din Iași și activist al Partidului Comunist. Cu gradul de sergent, venit pe front în a doua jumătate a zilei, dânsul a fost numit comandant al acestui batalion francez, pe care a reușit să-l comande timp de circa 24 de ore. A doua zi, a căzut eroic tov. Schneiberg Emil, căruia tov. spanioli, în cetatea universitară (este vorba de campusul Cetatea Universitară din Madrid – n.n.), alături de toți ceilalți studenți spanioli și străini căzuți pentru apărarea Spaniei republicane, i-au ridicat un monument cu o placă de marmură și primul pe această placă era înscris numele tov.

---

²⁶ Sunt achitați Tony Abramovici, Ițic Ozias și Haim Goldenberg.

²⁷ „Opinia”, nr. 7561, 14 iulie 1932, p. 3.

²⁸ Mihai Burcea, *op. cit.*, p. 187.

²⁹ *Ibidem*, p. 188.

Schneiberg Emil, student român”³⁰. O altă mărturie este cea a lui Mihai Burcă: „el (Schneider), a fost încorporat într-un batalion de voluntari francezi. Bun tovarăș, energic și priceput, era iubit de toți oamenii din batalion. În bătălia de la Jarama, comandantul batalionului și toți ofițerii fiind scoși din luptă, Emil a preluat comanda și a condus batalionul până ce, la 14 februarie 1937, a căzut răpus de un glonț dușman”³¹.

Autoritățile prin decizia Consiliului de Miniștri din 19 martie 1941, a ridicat naționalitatea română lui Emil Schneiberg pentru că „fără prealabila autorizațiune a Guvernului român, au intrat în serviciul militar la străini”.

După război, a fost privit ca un erou, în Târgu-Neamț o stradă a purtat numele său (fosta stradă Română din Țuțuieni, a purtat acest nume până în 1965, când a revenit la numele de până la 1948), iar în 1948, este inaugurat Ateneul popular „Emil Sneiberg“, în fapt fosta sală a coumității evreiești. La inaugurarea din octombrie 1948, au fost prezenți reprezentanți ai PMR și ale autorităților locale. Au fost rostite discursuri de elogiare a persoanlității luptătorului antifascist prin cuvântările lui Ghidale Bercu, secretarul Comitetului Democratic Evreiesc, Popeanu, secretarul local al organizației PMR, Chirica Elena din partea UFDR, Iulius Sechter, vicepreședintele comunității evreiești. Inaugurarea s-a încheiat cu un moment artistic în limba idiș și cu piesa „Menschen” de scriitorul popular Salom Alechem, interpretată de secția artistică a comunității³².

Constantin Câmpeanu,

Născut la 3 august 1914 în Târgu-Neamț, ca fiu al lui Gheorghe și Elena Câmpeanu. Când a izbucnit insurecția militară din Spania, Constantin Câmpeanu era încorporat la Regimentul 15 Infanterie Piatra Neamț, unde își satisfăcea stagiul militar, avându-l coleg pe Emil Schneiberg. Cei doi mai aveau ceva în comun, locuiau pe aceeași stradă, Ștefan cel Mare. Lăsat la vatră în octombrie 1936 cu gradul de caporal TR, specialitatea mitraliere, s-a întâlnit cu frații Burcă și, la propunerea lui Schneiberg, hotărâsc să plece în Spania³³. Nu s-a mai întors la Atelierele CFR Pașcani unde lucra ca ajustor mecanic înainte de a fi luat în armată³⁴.

Câmpeanu trece granița legal, în decembrie 1936 și ajunge la Paris, de unde trimite în țară la 20 decembrie 1936 o scrisoare către părinții săi. Sosit în Spania a luat parte la luptele de la Jamara și Guadalajara din primele luni ale anului 1937, pentru ca în primăvara aceluiași an să fie încadrat în nou înființatul batalion balcanic „Djakovic”. Pe 25 august 1937, în plină bătălie de la Brunete, a fost rănit în luptele de

---

³⁰ *Ibidem*, p. 189.

³¹ *Voluntari români în Spania. Amintiri și documente*, Editura Politică, București, 1971, pp. 217-218.

³² „Luptătorul”, nr. 202, 13 octombrie 1948, p. 2.

³³ Mihai Burcă, *Luptând pentru o iluzie*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2024, p. 189.

³⁴ *Voluntari români în Spania 1936-1939. Amintiri și documente*, Editura Politică, București, 1971, p. 282.

la Harlete. Este transportat la spitalul din Murcia, unde este îngrijit de doctorul David Iancu³⁵.

Ca și în cazul celorlalți doi interbrigadiști, și la domiciliul acestuia are loc pe 7 octombrie o percheziție a Siguranței. Sunt chemați la audieri tatăl Gheorghe Câmpeanu și unul din cei patru frați ai lui Câmpeanu, Gheorghe Gh. Câmpeanu. Tatăl declară că nu a avut cunoștință despre intenția fiului de a pleca în Spania, la fel declarând și fratele său, Gheorghe Câmpeanu, de profesie ajutor de șofer³⁶.

Ca urmare a probelor adunate, organele de ordine au întocmit dosarul pentru ridicarea naționalității române, decizie luată la 19 martie 1941, în baza Legii nr. 86/1939 privitoare la dobândirea și pierderea naționalității române, Consiliul de Miniștri a decis ridicarea naționalității române a numiților Emil Schneiberg, Zigmund Leibovici și Constantin Câmpeanu din Târgu-Neamț, pentru că „fără prealabila autorizațiune a Guvernului român, au intrat în serviciul militar la străini”³⁷.

După victoria lui Franco, interbrigadiștii s-au refugiat în Franța, fiind internați în lagăre și penitenciare pe diferite perioade, de la 1 lună la 3 ani. După iunie 1940, o mare parte au intrat în rezistența franceză, printre aceștia fiind și Câmpeanu. În cadrul Detașamentelor de Francitirori și Partizani –mână de lucru imigrantă (FTP-MOI), grupare an Partidului Comunist Francez, a existat și detașamentul român. Acest detașament, făcea partea din unitatea condusă de Boris Holban care acționa în zona Parisului. În acest detașament românesc a luptat în perioada mai 1942-noiembrie 1943 și Constantin Câmpeanu³⁸. Anterior, Câmpeanu se alăturase Organizației Speciale a PCF, în iunie 1941 când adus la Paris din lagărul de la Vernet, pentru a fi trimis voluntar la muncă în Germania, fuge din garnizoana Tourelles din Paris folosindu-se de acte false. Intră în legătură cu grupul comunist român din Paris , care-l însărcinează cu misiuni de recunoaștere și atribuții tehnice la Organizației Speciale (repararea armamentului și fabricarea bombelor)³⁹.

Potrivit lui Petre Suci, în 1942, Mișu Pop secretar al grupului comunist român din Franța, l-a însărcinat pe el și pe Câmpeanu să organizeze Frontul Național Român și să redacteze apelul către românii din Franța⁴⁰. Câmpeanu va activa în FNR până în iunie 1945 când revine în țară⁴¹.

După revenirea în țară, unii dintre foștii luptători au fost puși în funcții în aparatul de partid și de stat. Este și cazul lui Câmpeanu care este încadrat în nou înființata Securitate.

Decretul 221 din 28 august 1948 de înființare a Direcției Generale a Securității Poporului, avea în structura sa inițială și direcții regionale. Astfel la direcția regională

---

³⁵ Mihai Burcă, *op. cit.*, p. 191.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ „Monitorul Oficial”, an 109, nr. 74, 28 martie 1941, p. 1552.

³⁸ Mihai Burcă, *op. cit.* p. 240.

³⁹ *Ibidem*, p. 248.

⁴⁰ *Ibidem*, p. 285.

⁴¹ *Ibidem*, p. 286.

Constanța se afla director lt. Col. Constantin Câmpeanu în perioada 31 august 1948-29 aprilie 1949. Unele documente îl menționează ca inspector de poliție, șeful Siguranței din Inspectoratul Regional de Poliție Constanța la data de 6 aprilie 1948⁴² (perioada septembrie 1947-august 1948) și inspector general de Poliție la Inspectoratul Regional de Siguranță Iași (iulie – septembrie 1947).

În perioada 29 aprilie 1949 și 1 februarie 1951, a fost șeful Direcției Regionale Ploiești iar din 1 februarie 1951 până în 1 aprilie 1956, șeful direcției regionale Bacău. Avansat colonel, în perioada mai-noiembrie 1956 a fost locțiitor pentru operativ al șefului Regionalei de Securitate Oradea pentru ca între 1 noiembrie 1956 și 1 august 1957 să fie șef cu delegație al Regionalei de Securitate Oradea. Ulterior a fost pus la dispoziția Direcției Cadre M.A.I. (august – noiembrie 1957), apoi numit locțiitor al șefului Direcției I Informații Externe (noiembrie 1957 – septembrie 1959), șef Serviciul Curieri Diplomatici din Direcția I Informații Externe, apoi din D.G.I. (septembrie 1959 – martie 1968). Trecut în rezervă și pensionat de la 29 martie 1968⁴³.

În 1956 ca urma a propunerii Secretariatului CC al PMR cu ocazia aniversării a 20 de ani de la constituirea brigăzilor internaționale, Câmpeanu era propus pentru acordarea distincțiilor-Ordinul „Apărea Patriei”, clasa a III-a, Medaliile „Eliberarea de sub jugul fascist”, „10 ani de la înființarea primelor unități ale Armatei Populare Române” și „A cincea aniversare a Republicii Populare Române”⁴⁴. În 1971 a fost distins cu titlul de „Erou al Muncii Socialiste”⁴⁵.

A locuit în București, pe strada Garibaldi, nr. 28⁴⁶. Un document din 1988 cu foștii membrii ai Brigăzilor internaționale, arată că, Constantin Câmpeanu, membru PCR din 1932 (carnet membru 255), domiciliu în Bd. Ilie Pintilie, 35, sc B, sector 1, având o pensie de 5400 de lei⁴⁷.

Bibliografie selectivă

ACNSAS, fond *MAI-DMRU*, dosar 6, f. 23.

„Monitorul Oficial”, partea I, nr. 270 din 21 noiembrie 1939;

„Monitorul Oficial”, an 109, nr. 74, 28 martie 1941;

„Capitala”, an II, nr. 362, 16 aprilie 1937;

„Luptătorul”, nr. 202, 13 octombrie 1948;

„Opinia”, nr. 7432, 9 februarie;

„Opinia”, nr. 7451, 1 martie 1932;

„Opinia”, nr. 7561, 14 iulie 1932;

„Universul”, an 49, nr. 45, 16 feb 1932;

---

⁴² ACNSAS, fond *MAI-DMRU*, dosar 6, f. 23.

⁴³ Nicolae Ioniță, *Șefii unităților centrale și teritoriale de Securitate. 1948-1989*, în „Caiete CNSAS”, an VII, nr. 13, 2014, p. 56, 62, 71, 74.

⁴⁴ Mihai Burcă, op. cit., p. 438.

⁴⁵ *Ibidem*.

⁴⁶ *Ibidem*, p. 529.

⁴⁷ *Ibidem*, p. 535.

„Voluntarii libertății. Buletinul Asociației foștilor voluntari români din Armata republicană spaniolă”, nr. 2-3, martie-aprilie 1946;

Voluntari români în Spania. Amintiri și documente, Editura Politică, București, 1971;

Altarozzi Giordano, *La Romania e la guerra di Spagna*, Periferia, Cosenza, 2007;

Babici Ion, „Solidaritatea poporului român cu războiul național-revoluționar din Spania”, *Analele Institutului de Studii Istorice și Social-Politice de pe lângă CC al PCR*, nr. 4, 1966;

Bennassar Bartolomé, *Războiul civil din Spania*, trad. de Beatrice Stanciu, București, Editura All, 2009;

Bradley Ken, Chappell Mike, *International Brigades in Spain*, London, 1994;

Burcea Mihai, *Luptând pentru o iluzie*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2024;

Casanova Julián, *The Spanish Republic and Civil War*, Cambridge University Press, 2010;

Forrest Andrew, *The Spanish Civil War*, Routledge, London, 2000;

Sebastia Hereros, „The International Brigades in the Spanish War 1936–1939: Flags and Symbols”, *Proceedings of the XIX Congress of Vexillology*, Flag Institute, Londra, 2001;

Ioniță Nicolae, *Șefii unităților centrale și teritoriale de Securitate. 1948-1989*, în „Caiete CNSAS”, an VII, nr. 13, 2014;

Anexe

Fig. 1. Voluntari români decedați în Spania republicană.

(<https://www.stelian-tanase.ro/romanii-in-razboiul-civil-spania/>, accesat la 20 noiembrie 2024)

Fig. 2. Foști interbrigadiști la lucrările Congresului al IX-lea al PCR (1965). De la stânga la dreapta: Gheorghe Chiroeanu, Mihail Patriciu (cu ochelari), Gheorghe Adorian, Vida Gheza și Constantin Câmpeanu (Mihai Burcea, *Recuperarea memoriei interbrigadiștilor și maquisarzilor români*. studiu de caz: Ion călin (I), în *Analele Universității din București*, Seria Științe Politice, issue: XV / 1 / 2013, p.100)

Zigmund Leibovici (n. 12 nov. 1911, mun. Târgu Neamț, jud. Neamț-d. iul. 1937, Spania) în arestul Chesturii de Poliție a Municipiului Iași (august 1935) și în libertate, undeva în Spania.

Zigmund Leibovici cu armăsarul său „Balaur” și alături de camarazii din tabăra republicanilor.

Fig. 3. (<https://www.romania-actualitati.ro/emisiuni/istorica/cavalerii-ideologiei-rosii-romani-in-razboiul-civil-din-spania-id136370.html>, accesat la 20 noiembrie 2024)

Iulie 1937, Plicul unei scrisori trimisă de Zigmund Leibovici „Domnului Moscovici” din Paris. Prin intermediul misteriosului „domn Moscovici” soseau la Târgu-Neamț scrisorile lui Leibovici.

Iulie 1935, Emil Schneiberg (n. 10 sept. 1913, mun. Târgu Neamț, jud. Neamț-8 febr. 1937, Jarama, Spania) în arestul Siguranței din Iași.

Constantin Câmpeanu (n. 3 aug. 1914, mun. Târgu Neamț, jud. Neamț-d. 8 dec. 1986, mun. București) la jumătatea anilor '30.

Fig. 4. <https://www.romania-actualitati.ro/emisiuni/istorica/cavalerii-ideologiei-rosii-romani-in-razboiul-civil-din-spania-id136370.html>, accesat la 20 noiembrie 2024)